

TEORIE DELIKVENTNÍCH SUBKULTUR A NEUTRALIZAČNÍ TECHNIKY

DIVIŠOVÁ VENDULA
KRIMINÁLNÍ POLITIKA
11.11. 2015

TEORIE SUBKULTUR

- navazuje na teorii napětí (rozpor mezi kulturou a strukturou)
- dále na CS - lidé v dezorganizovaných oblastech jiné morální standardy
- tyto hodnoty „kulturně přenášeny“
- posun do oblasti lidských vztahů (interakce)
- určité sociální skupiny - hodnoty a postoje, které umožňují/podporují kriminalitu

ALBERT COHEN

- Delinquent Boys: The Culture of the Gang (1955)
- kritika čistě individualistických vysvětlení (např. psychoanalýza) ale i výlučně teorie (sub)kulturního přenosu
- ale také dichotomie ind. x (sub)kulturní přenos - spojení obou vysvětlení?
- teorie subkulturního přenosu neúplná - otázka vzniku subkultury
- inspirace Mertonovou teorií napětí - ale odklon od důrazu na materiální hodnoty
- zabývá se zejména delikvencí mladistvých v rámci nižší třídy (*working-class*)
  - prostředí bránící vertikální mobilitě
- inspirace také teorií diferenčních asociací - delikvence jako kolektivní záležitost

ALBERT COHEN II

- základní předpoklady:
- (1) lidské jednání jako neustálá snaha řešit problémy
- než je vyřešen - napětí, ale omezený čas a prostředky + očekávání okolí
- problémy vždy relativní - „referenční rámec“
- někdy neexistuje adekvátní řešení - to způsobeno ref. rámcem
- možné přijetí ilegálních způsobů dosahování cíle - ale otázka viny
- (2) ale různé prostředky dosahování cílů v závislosti na třídě

ALBERT COHEN III

- tlaky ke konformitě - řešení problémů závisí na reakci vlastní ref. skupiny
- hodnoty střední třídy dominantní → problém přizpůsobení - statusová frustrace
- možné odpovědi na problém přizpůsobení (problem of adjustment)
- „college boy“
- „stable corner boy“
- „delinquent boy“

ALBERT COHEN IV

- vznik subkulturního řešení - interakcí s jedinci se stejnými problémy přizpůsobení (tyto problémy samy o sobě nejsou postačující podmínkou)
  - řešení vzniká cestou postupných vzájemných kroků zúčastněných
- sdílení (subkulturních) norem těmi, kdo z nich mají prospěch
- zisk statusu v této skupině typicky doprovázen ztrátou statusu mimo skupinu
- negativní vztah k „out-groups“ se může stát pozitivním kritériem členství
- možné i řešení v individuální rovině
- nemožnost původní hodnoty zcela potlačit → úzkost → utváření reakce (reaction formation) - přehnaná reakce

ALBERT COHEN V

- znaky delikventní subkultury:

1. ne-utilitářská - (x Merton - materiální orientace)
2. zlomyslná
3. negativistická
4. všestrannost
5. krátkodobý hédonismus
6. autonomie skupiny

ALBERT COHEN VI

- delikvence může vzniknout i jinak - ale skupinové řešení je efektivnější způsob řešení problému
- i jiné motivace vstupu do subkultury než sdílený problém (jeho řešení)
- delikvence v rámci všech tříd i obou pohlaví, ale v pracující třídě společné jádro motivace
- neřeší, proč určitý jedinec přijme delikventní řešení a jiný ne
- řeší jen jeden typ motivace a otázku vzniku delikvence

DELIKVENCE STŘEDNÍ TŘÍDY

- otázka, jak vysvětlit delikvenci mladistvých ze střední třídy
- T. Parsons - socializace ovlivněná především postavou matky
  - „maskulinní protest“
- prodloužená závislost dítěte na rodičích

KRITIKA TEORIE A. COHENA

- předpoklad všeobecné rozšířenosti hodnot střední třídy - ignoruje kulturní diverzitu
- automatické propojení delikventních chlapců z dělnické třídy s protistředostavovskou kulturou
- názor, že hodnoty střední třídy jsou pro tyto chlapce irelevantní, ale odpor k narušování „outsiderů“ ze střední třídy (racionální a utilitářské chování) (Kitsuse a Dietrick 1959)
- dělnická třída jako sama o sobě vyvolávající ilegální chování (Miller 1958)
- opírání se o oficiální statistiky (Cohen to v monografii

RICHARD CLOWARD & LLOYD OHLIN II

- Delinquency and Opportunity (1960)
- nutnost dvou teorií - (1) proč velký počet lidí páchá kriminalitu a (2) proč v tom pokračují a jak se toto chování přenáší
- snaha spojit teorii anomie (původ deviance) s diferenciatní asociací (přenos)
- ‚nelegitimní struktury příležitosti‘ (aspirace mladých mužů z dělnické třídy x dostupné příležitosti)
- lidé se socializací učí víře v meritokracii
- ale v reálném světě nedostatek adekvátních pracovních pozic spojených s vyšším statutem
- oběťmi hlavně příslušníci nižší třídy - když vidí příčinu v neprovodlivé

RICHARD CLOWARD & LLOYD OHLIN

- delikvence také jako kolektivní řešení (anomie, která je obklopuje)
- různé příležitosti naučit se techniky a motivace (role technik k neutralizaci viny)
- tři typy kriminální subkultury
  1. kriminální - hlavně majetkové zločiny, více soc. organizované prostředí
  2. násilná - vyšší dezorganizace, „konfliktní subkultury“, násilné gangy
  3. úniková - ilegální konzumace drog
- kritika: předpoklad homogenity dělnické třídy, zjednodušené vysvětlení narkomanie, inspirace poměrně strukturovanými gangy v Chicagu (20-30s)

KRITIKA RANÝCH SUBKULTURNÍCH TEORIÍ

- určitý determinismus - ekonomické a sociální síly (ale role ind. charakteristik a stupeň vystavení subkulturním hodnotám)
- přílišné napojení na pracující třídu
- deviance jako fenomén gangů
- opomíjena role autorit (učitelé, policie, rodiče...) v „nálepkování“ deviantů
- nevysvětluje, proč mnoho chlapců z kriminality „vyroste“
- opomíjí kriminalitu dívek
- delikvence jako záležitost mladých chlapců z dělnické třídy

RADIKÁLNÍ TEORIE SUBKULTURNÍCH TEORIÍ

- Birmingham Centre for Contemporary Cultural Studies - 70. léta (radikální neo-marxisté)
- kultury založené na sociální třídě
- subkultury - sdílí hlavní hodnoty, ale jiné zaměření
- některé jsou stálé, jiné existují omezenou dobu
- druhý typ - velmi viditelné, odlišné kulturní „řešení“ problémů vyplývajících ze socioekonomické pozice
- styl jako vzdor vůči podřízení dominantním hodnotám - symbolická forma

SUBKULTURNÍ TEORIE A VÝZKUM TERORISMU

- Simon Cottee (2011): Jihadism as a Subcultural Response to Social Strain: Extending Marc Sageman's „Bunch of Guys“ Thesis
- vzájemná ignorace kriminologie a teroristických studií
- západní skupiny spřízněné/inspirované al-Kájdou jako kolektivní subkulturní řešení sociálního napětí - jeho kořeny ve frustraci kvůli statusu a identitě
- Mark Sageman: teze „party chlapů“ („bunch of guys“ thesis) - vznik ter. skupiny na základě interakce osob se stejnými problémy (x indoktrinace)
- opomíjí strukturální kontext a džihádský subkulturní styl
- nový soubor hodnot - odklání se od materiálních hodnot (x víra, osobní oběť...)

NEUTRALIZAČNÍ TECHNIKY

- Sykes Gresham M., Matza David
- kritizují deterministické přístupy
- navazují na Sutherlandovu teorie diferenčních asociací
- důraz více na konkrétní obsah procesu učení
- kritika A. Cohena:
  - mnozí delikventi pociťují vinu nebo stud
  - respektují zákony dodržující osoby
  - rozlišují mezi svými „oběťmi“
- nejsou imunní vůči požadavkům konformity ze strany společenského řádu (rodiče, škola...)

NEUTRALIZAČNÍ TECHNIKY II

- otázka - proč lidé porušují zákony, ve které věří
- je možné vyhnout se morální odpovědnosti za kriminální jednání
- ospravedlnění/racionalizace deviace vnímaná jako oprávněná delikventem x ne právním systémem, společností
- cílem jednotlivce ochránit před obviňováním sebe i jiných po spáchání aktu
- ale také umožňují vůbec jeho spáchání
- snižují efektivitu sociální kontroly
- delikvent tedy není radikální opozicí vůči zákony-dodržující společnosti

NEUTRALIZAČNÍ TECHNIKY III

- techniky neutralizace (klíčová komponenta Sutherlandových „definic“)
  1. popření odpovědnosti
  2. popření újmy
  3. popření oběti
  4. odsouzení odsuzujících
  5. apel k vyšším loajalitám
- role svobodné vůle - odpovědnost za své chování

NEUTRALIZAČNÍ TECHNIKY IV

- Matza: delikvence jako status a delikventi jako „herci“
- pohybují se mezi delikventním a konvenčním chováním („drift“)
- svobodně se rozhodují vydat se jedním nebo druhým směrem
- popírá existenci specifické deviantní subkultury
- jen subkultury, jejichž členové se účastní kriminálního chování (ale nemusí)
- tři fáze v procesu stávání se delikventem:
  1. nejistota ohledně vlastní maskulinity a dospělosti, společnost dalších mladých mužů
  2. nutnost překonat prvotní socializaci, ochrana před pocitem viny
  3. zná techniky neutralizace, pohybuje se mezi delikvencí a konvenčním chováním

POUŽITÁ LITERATURA

- Burke, Roger Hopkins. 2009. *An Introduction to Criminological Theory*. Willan Publishing, pp. 126-141.
- Cohen, Albert K. 1955. *Delinquent Boys: The Culture of The Gang*. Glencoe: The Free Press of Glencoe.
- Cottee, Simon. 2011. Jihadism as a Subcultural Response to Social Strain: Extending Marc Sageman's „Bunch of Guys“ Thesis, *Terrorism and Political Violence*, Vol. 23, pp. 730-751.
- Sykes, Gresham M., Matza, David. 2009. „Techniques of Neutralization: Theory of Delinquency. In: McLaughlin, Eugene et al. (Eds.). *Criminological Perspectives: Essential Readings*. 2nd Edition. London: Open University, pp. 231-238.
- Taylor, Ian et al. 2003 (1973). *The new criminology: for a social theory of deviance*. London and New York: Routledge, pp. 133-138.
- Tierney, John. 2006. *Criminology. Theory and Context*. Harlow: Longman, pp. 101-107.